

Rok z licznikiem długu

- W ciągu roku, który minął od uruchomienia licznika długu, polski dług publiczny wzrósł o 95,8 mld zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca kraju oznacza to wzrost o 2520 zł.
- Działania podjęte przez rząd w celu ograniczenia wzrostu długu publicznego można określić jako niewystarczające.

Zdecydowanie negatywnie należy ocenić ograniczenie składek trafiających do OFE. Krokiem w dobrym kierunku jest wprowadzenie tymczasowej reguły wydatkowej.

- Rok działania licznika długu oraz napływające z Grecji i innych krajów peryferyjnych strefy euro wiadomości, znacząco zwiększyły świadomość Polaków na temat rosnącego zadłużenia państwa i jego konsekwencji.

Rok rosnącego długu publicznego

W ciągu roku, który minął od uruchomienia licznika długu, według szacunków FOR zadłużenie sektora finansów publicznych wzrosło o **95,8 mld zł**. Z tej kwoty tylko **20 mld zł** wynika z osłabienia się złotego względem euro, dolara, jena i franka szwajcarskiego. **75 mld zł** to skutek wydatków sektora finansów publicznych znacznie przekraczających jego dochody.

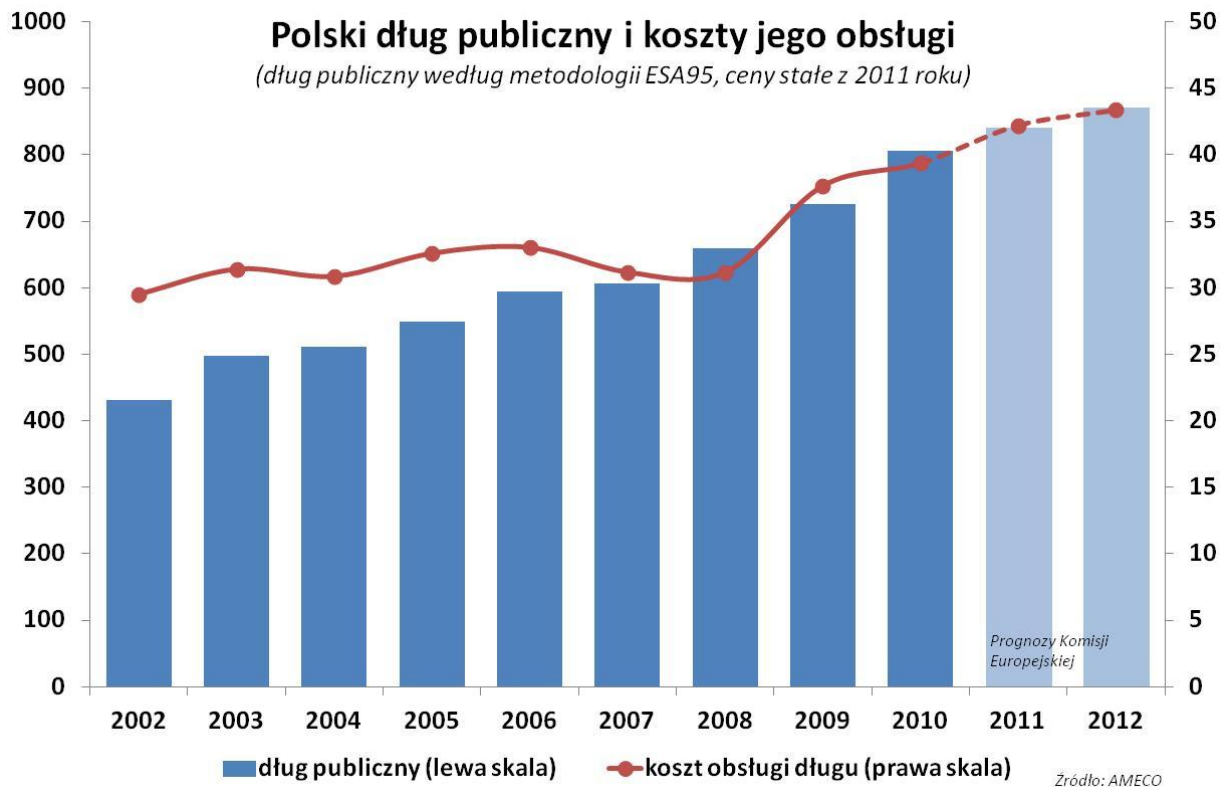
W przeliczeniu na jednego mieszkańca od 28 września 2010 r. do 28 września 2011 r. dług publiczny wzrósł z **19 013 zł** do **21 533 zł**. Można powiedzieć, że w przeciągu ostatniego roku władze zadłużyły każdego Polaka na dodatkowe **2520 zł**.

Splata długu publicznego w przyszłości będzie oznaczała albo wyższe podatki albo ograniczenia innych wydatków publicznych, spowodowane koniecznością znalezienia pieniędzy na spłatę długu. Koszty obsługi długu są odczuwalne już teraz. Według prognoz Komisji Europejskiej w 2011 roku obsługa długu publicznego obliczonego według metodologii ESA95¹, będzie kosztowała polski sektor publiczny ponad **42 mld zł**.

---

¹ Metodologia ESA95, stosowana przez Eurostat i Komisję Europejską nieznacznie szerzej definiuje dług publiczny od metodologii krajowej – główna różnica wynika z zaliczenia Krajowego Funduszu Drogowego do sektora publicznego. Licznik długu publicznego pokazuje szacunki długu publicznego według metodologii krajowej. W tekście przytoczono dane nt. długu według metodologii ESA95 ze względu na dostępność znacznie aktualniejszych szacunków kosztów obsługi długu.

Dla porównania w tym samym roku na program budowy dróg krajowych rząd planuje przeznaczyć o 8 mld zł mniej, bo **34 mld zł**².

Rosnący dług publiczny negatywnie wpływa na sytuację przedsiębiorstw, od których w ostatecznym rozrachunku zależy wzrost gospodarczy i rozwój państwa. Zadłużając się w bankach i innych instytucjach finansowych państwo powoduje, że mniej środków jest dostępnych na kredyty i pożyczki dla przedsiębiorstw, co utrudnia ich rozwój. Ponadto rosnący dług publiczny może powodować niepokój inwestorów zagranicznych, zniechęcając ich do zakładania firm w Polsce lub pożyczania pieniędzy polskim przedsiębiorstwom na rozwijanie działalności.

Działania rządu

Na wielkość deficytu sektora finansów publicznych, a w konsekwencji na tempo narastania długu publicznego w ciągu ostatniego roku największy wpływ miały:

- Ograniczenie składki przekazywanej do OFE
- Podwyżka VAT
- Tymczasowa reguła wydatkowa

² Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015,
<http://www.mi.gov.pl/files/0/1793721/SKMBTC55011020913080.pdf>

Zaczęły być też widoczne korzyści z wcześniej przeprowadzonej ważnej reformy – ograniczenia wcześniejszych emerytur.

Przeniesienie znacznej części składki emerytalnej z OFE do ZUS należy ocenić zdecydowanie negatywnie. Działanie to nie ograniczyło tempa narastania długu, a tylko je ukryło. Jawny dług publiczny wykazywany w oficjalnych statystykach rzeczywiście będzie teraz rósł wolniej, szybciej jednak będą rosły zobowiązania ukryte w ZUS, już dziś szacowane na ponad **2070 mld zł**³ (więcej o ukrytych długach w Dobrowolski, 2009⁴). Ponadto doświadczenia międzynarodowe sugerują (np. Corbo i Schmidt-Hebbel, 2003), że filar kapitałowy systemu emerytalnego może sprzyjać długookresowemu wzrostowi gospodarczemu, co stanowi kolejny argument przeciw ograniczaniu części składki trafiającej do OFE.

Podwyżka VAT, który jako podatek pośredni nie zniechęca ludzi do pracy, jest lepszym rozwiązaniem niż podwyżki PIT czy składek płaconych do ZUS. Jednak zmiany w podatku VAT ograniczyły się niestety głównie do zmian wysokości stawek podatkowych, bez potrzebnej reformy i uproszczenia całego systemu. Poza tym doświadczenia międzynarodowe pokazują, że programy naprawy finansów publicznych oparte o redukcję wydatków są znacznie skuteczniejsze i bardziej sprzyjają wzrostowi gospodarczemu, niż programy oparte o podnoszenie podatków (np. OECD 2007⁵)

Tymczasowa reguła wydatkowa ograniczająca tempo wzrostu wydatków dyskrejonalnych i nowych wydatków sztywnych, jest krokiem w dobrą stronę. Niestety nie obejmuje ona już istniejących wydatków sztywnych, stanowiących zdecydowaną większość wydatków budżetowych. Obecnie trwają prace nad formułą docelowej reguły wydatkowej.

Działania podjęte przez rząd powoli zmniejszają deficyt sektora finansów publicznych, a w konsekwencji tempo narastania długu publicznego. Nie podejmowane są jednak strukturalne reformy, które obok ograniczenia deficytu sektora finansów publicznych, sprzyjałyby szybszemu wzrostowi gospodarczemu. **Takimi reformami mogłoby być m.in.:**

- stopniowe podwyższenie i zrównanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn,
- ograniczenie przywilejów emerytalnych służb mundurowych, górników i rolników,
- uproszczenie systemu podatkowego,
- racjonalizacja świadczeń socjalnych,
- ograniczenie przerostów zatrudnienia w administracji czy w szkolnictwie⁶.

---

³http://praca.gazetaprawna.pl/artykuly/547027,kazdy_z_nas_ma_80_tys_zl_dlugu_emerytalnego_debet_obci_azy_nasze_dzieci.html

⁴ <http://www.sobieski.org.pl/news.php?id=562>

⁵ <http://www.oecd.org/dataoecd/21/33/38628499.pdf>

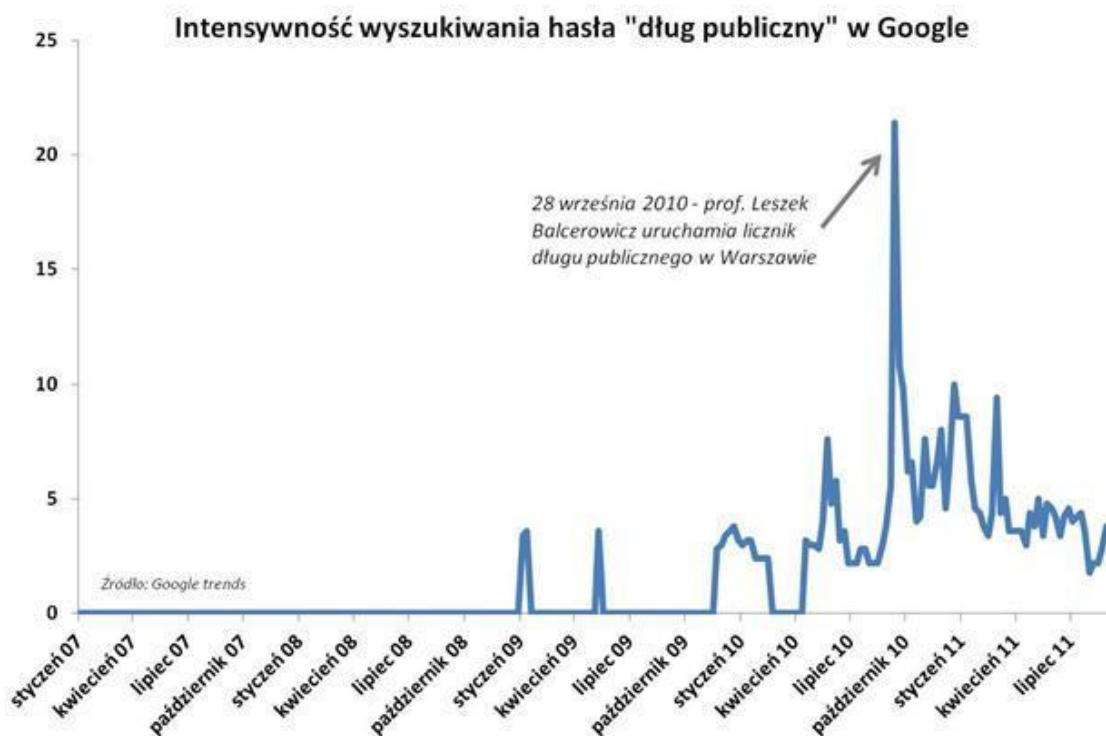
⁶ Katalog reform można znaleźć w publikacji FOR z marca tego roku, dostępnej na:

<http://www.for.org.pl/pl/a/1650,Jak-przyspieszyc-rozwoj-Polski-i-uratowac-reforme-emerytalna>

Działania FOR

Rok temu Forum Obywatelskiego Rozwoju zainicjowało Koalicję na rzecz zmniejszenia długu publicznego wraz z **Forum Młodych PKPP Lewiatan, Polską Przedsiębiorczą, Samorządem Studentów SGH, Studenckim Forum BCC** oraz **Stowarzyszeniem Polska Młodych**. Przez rok, za pośrednictwem strony www.dlugpubliczny.org.pl, do Koalicji przyłączyło się ponad 250 instytucji i osób prywatnych.

Celem tych działań jest zwrócenie uwagi na sytuację finansów publicznych w Polsce oraz uświadomienie Polakom, że dług publiczny to istotny problem, który ma wpływ na poziom ich życia. Zmiana świadomości jest procesem trudnym i długotrwałym, zwłaszcza, gdy dotyczy tak abstrakcyjnego zjawiska jak dług publiczny. Ten rok pokazał jednak, że dobrze wybrane i użyte narzędzie jest w stanie skutecznie i szybko zmienić tę świadomość. Od momentu uruchomienia przez prof. Leszka Balcerowicza licznika długu publicznego w centrum Warszawy oraz na stronie internetowej, skokowo wzrosła ilość zapytań w internetowej wyszukiwarce Google o hasło „**dług publiczny**”.

Obecne wydarzenia w Grecji i pozostałych krajach peryferyjnych strefy euro pokazują jak niebezpieczny może być niekontrolowany wzrost długu publicznego. Dlatego tak ważne jest uświadamianie opinii publicznej kosztów i niebezpieczeństw związanych z rosnącym długiem publicznym, tak by Polska mogła uczyć się na błędach innych, zamiast je powtarzać.

Dodatkowe informacje: Aleksander Łaszek, e-mail: aleksander.laszek@for.org.pl, kom. 695 286 386